

Voorzitter,

De algemene beschouwingen als afsluiting van een politiek jaar, de start van de zomer die er voor velen ook dit jaar anders uit zal zien dan normaal. Geen buitenland, maar vakantie in eigen land of gewoon in ons Groningen, Pé en Rinus zongen het al, *'Met n middag Hoornse Plas was ik allang tevree'* er gaat niets boven Groningen.

Voorzitter, we gaan niet tellen, maar ik ben bang dat het woord dat vandaag het meeste gaat vallen toch 'corona' zal zijn. De pandemie heeft ons nu bijna anderhalf jaar in haar greep met grote gevolgen voor mens en maatschappij. Wat hebben we veel meegemaakt: thuiswerken, scholen gesloten, zware druk op de zorg en veel persoonlijk leed, ziekte en sterfgevallen. We hebben ons machteloos gevoeld, maar ook eenzaam in veel gevallen. Wat bijvoorbeeld te denken van studenten die al meer dan een jaar geen collegebank hebben gezien. Wij hopen vanaf nu vooruit te kijken naar een wereld met vrijheid, maar ook een wereld waar we zuinig op moeten zijn. Corona heeft ons ook laten zien hoe kwetsbaar we zijn en wat de gevolgen zijn van een wereldwijde pandemie voor onze samenleving en dan zeker niet alleen economisch, maar vooral sociaal-emotioneel.

Maar de tijd heeft niet stilgestaan. Ruim twee jaar vormen wij samen met onze vijf bondgenoten het bestuur van onze provincie. We zien de plannen vanuit het coalitieakkoord steeds meer hun weg vinden in het provinciaal beleid.

We zien een wereld waarin thuiswerken een blijvend onderdeel van ons leven is geworden en dat heeft gevolgen: gevolgen voor reizen, wonen, onderwijs en vele andere terreinen. We zien op de woningmarkt dat er sprake is van explosieve prijsontwikkelingen en een groot gebrek aan huurwoningen. Vooral jongeren en de lage- en middeninkomens hebben geen goede kansen op de woningmarkt, een zorgelijke situatie waar we nadrukkelijk aandacht voor willen vragen. Zeker op het platteland: als daar geen woonruimte meer is voor jongeren, heeft dit op termijn ook weer gevolgen voor scholen en andere voorzieningen, zoals het openbaar vervoer. Wij zijn benieuwd of het college bereid is hier samen met de gemeenten naar te kijken om daar waar nodig ruimte te creëren op de woningmarkt door meer gerichte bouw van woningen die ook betaalbaar zijn voor onze inwoners.

Passende en betaalbare woonruimte is ook belangrijk in het kader van de werkgelegenheid. Een fabriek voor vrachtwagens op waterstof in Winschoten en een isotopenfabriek bij Veendam betekent hoogwaardige werkgelegenheid voor de inwoners van ons Groningen. Dit betekent ook dat ze in deze omgeving moeten kunnen wonen. En laten we eerlijk zijn, het bouwen van woningen betekent ook weer werkgelegenheid. Uiteraard bouwen we de woningen energieneutraal en houden we rekening met de omgeving.

Het is goed om te zien dat meerdere partijen in deze Staten de zorgen over de woningmarkt delen. Het CDA zal dan ook later vandaag mede namens ons een tweetal moties indienen waarin wordt opgeroepen om nieuwe ontwikkelingen op de woningmarkt mogelijk te maken.

We zijn blij met de stappen die we hebben gezet door het samen met gemeenten vaststellen van de regionale energiestrategie. We blijven ons inzetten voor de verdere ontwikkelingen met betrekking tot de waterstofeconomie, waarbij we ook zoveel mogelijk inzetten op regionale werkgelegenheid, kansen voor jongeren en samenwerken met het onderwijs.

We zien wel dat het moeilijk blijft om onze inwoners voldoende te betrekken bij de diverse projecten. Ook kunnen we constateren dat er op dit moment veel grote dossiers spelen waar partijen soms lijnrecht tegenover elkaar staan. Zoals de energietransitie en het stikstofdossier. Hier in de Statenzaal van ons provinciehuis wordt al meer dan 400 jaar gediscussieerd tussen voor- en tegenstanders van plannen zoals die worden voorgelegd. Er zijn zelfs twee ingangen om stad en ommeland via verschillende deuren toegang te verlenen. Voor ons is dit de plaats waar die discussie plaatsvindt. Wij vinden het volstrekt onacceptabel dat politici in hun privé-situatie worden aangesproken op zaken die hier in deze zaal besproken moeten worden. Wij roepen alle leden van deze Staten op in gesprekken met inwoners aan te geven dat we met iedereen in gesprek gaan, maar wel daar waar de discussie plaats moet vinden, hier in dit huis. Iedereen is welkom om zijn of haar mening uit te spreken. Laten we als Statenleden samen deze boodschap uitdragen. Ik vertrouw erop dat ik hier namens alle leden van deze Staten spreek.

Ook een oproep aan het college: betrek de inwoners van onze provincie vroegtijdig bij alle plannen, en als blijkt dat de betrokkenheid laag is, neem hier dan geen genoegen mee en blijf inzetten op vergroten van betrokkenheid en draagvlak.

Een dossier dat blijft terugkomen is de gaswinning, de zorgen over herstel en versterking blijven groot, zoals ook recent aangegeven tijdens een commissievergadering. Wij willen echt meer inspraak van, en regie bij de inwoners. Een hier nauw aan verbonden dossier is de zoutwinning en de schade door de bijbehorende bodemdaling, die vaak lastig valt te bepalen, waardoor inwoners tussen wal en schip geraken en soms tot wanhoop worden gedreven.

Over de omgekeerde bewijslast van schade ten gevolge van zoutwinning is te lang getwist over de hoofden van gedupeerden. De vergunningverlening voor het winningsplan voor Nedmag door het rijk maakte het voor deze mensen nog moeilijker. Op 24 juni heeft de commissie mijnbouwschade een vooraankondiging gedaan dat schadeclaims door zoutwinning vanaf 1 november ingediend kunnen worden. Hoe deze regeling er precies uit ziet weten wij niet, maar wij pleiten er voor dat de gedupeerden op een snelle, duurzame, adequate, en laagdrempelige regeling kunnen rekenen en dat de oorzaak van funderingsproblematiek in kaart wordt gebracht waar mogelijk. Hiertoe dienen wij een motie in.

Tijdens de behandeling van de voorjaarsnota in de commissie hebben wij een aantal kritische vragen gesteld over de reservepositie van onze provincie en de wenselijkheid om hierin als Staten meer inzicht te krijgen. In deze kadernota wordt een overzicht van de reserves en voorzieningen gegeven en wordt een voorstel gedaan voor een gedeeltelijke herschikking daarvan: bij de mobiliteitsreserves. We bespreken bij deze voorjaarsnota ook de omvang van het Stamkapitaal. Het lijkt GroenLinks een goed idee om één keer in de vier jaar aan de hand van een Nota Reserves en Voorzieningen de omvang en samenstelling van alle reserves goed tegen het licht te houden. Evenals de doelstellingen van die reserves. Natuurlijk is de omvang en de samenstelling van de reserves en voorzieningen niet statisch. Jaarlijks wordt in de begroting een overzicht *Reserves en Voorzieningen* gegeven. In de Nota kunnen criteria worden vastgesteld voor het creëren, behouden of het opheffen van reserves. Bij de jaarlijkse begroting ligt er dan een door de Staten vastgesteld kader met eenduidige criteria dat bij de beoordeling van de begroting behulpzaam is. Daarvoor dienen wij bijgaande motie in.

Ook in de voorjaarsnota de herbestemming van de gelden die we in 2016 hebben gereserveerd voor het vliegveld Eelde. Hoewel wij veel bedenkingen hebben bij de snelle ontwikkeling van het elektrisch vliegen en ook de rol die Eelde hierbij kan gaan vervullen, stemmen wij in met deze herbestemming van de middelen, wel met de kanttekening dat wij graag halverwege het jaar 2022 meer inzicht willen hebben in de ontwikkelingen bij de luchthaven en de eventuele alternatieve scenario's, zoals het afbouwen van verliesgevende activiteiten.

Voorzitter, wij gaan vol vertrouwen de komende twee jaar in met deze coalitie. Een periode waar we starten met de uitvoering van het programma bos en hout, het echt versterken van de natuurwaarden in onze provincie. Dit ook in relatie met de nieuwe omgevingswet en omgevingsvisie, met ook nieuw landbouwbeleid. Deze sector heeft het niet eenvoudig op dit moment. Wij gaan graag met deze sector in gesprek over kansen en mogelijkheden, want die liggen er, meer duurzaam en circulair verbouwen en uiteraard minder vlees, zodat we mondiaal het grondgebruik kunnen aanpassen aan de groeiende wereldbevolking. Wij hopen dan ook dat de motie die later vandaag mede namens ons wordt ingediend door de Partij voor de Dieren zal leiden tot minder consumeren van vlees, te beginnen in dit huis.

Voorzitter, ik sluit af. Een kadernota die we kunnen ondersteunen, vertrouwen in de toekomst van de provincie in een wereld die zeker na corona kansen biedt om echte veranderingen door te voeren in hoe we omgaan met onze energievoorziening, ons voedsel, en een duurzame toekomst voor vele generaties die na ons ons Groningen gaan bewonen. En als het dan een keer tegenzit of je weet niet precies wat de toekomst brengt, denk dan aan de woorden van Ede Staal: *'t Het nog nooit, nog nooit zo donker west, of 't wer altijd wel weer licht'*.